

постоянно мѣстожителство провинциалисти и българи вънъ отъ предѣлитѣ на държавата. Въ ония години нито търговията и индустрията на града бѣха тѣй голѣми, нито темпътъ на живота и дейността бѣ тѣй усиленъ, както всичко това е сега. София бѣ само една столица, току що свързана съ желѣзница съ Пловдивъ, градъ търговски на изтокъ и съ Европа на западъ презъ Сърбия.

Въ сѣщитѣ години евреитѣ въ София не наброяваха повече отъ нѣколко хиляди души, родени въ самия градъ или придошли отъ вътрешността на страната и занимащи се съ дребна търговия, нѣкои и други занаятия и най-груба работа и хамѣлъкъ. Тѣ, евреитѣ въ София, въ мнозинството си бѣха отъ сѣщия клонъ както и евреитѣ въ Солунъ, но разликата по между имъ се хвърляше при пръвъ погледъ даже и за повърхностния наблюдател. Свободниятъ животъ бѣше създалъ и повишилъ гражданското имъ съзнание наравно съ това на българитѣ. Равенството въ правата и предъ законитѣ бѣ отворило вратитѣ въ всички поприща на дейността еднакво на българитѣ, както и на евреитѣ, които вече се очертаваха като граждани — тогава не ставаше дума за народни малцинства — способни напълно да се приобщиатъ къмъ българската държава, като къмъ своя държава и къмъ българския народъ и неговата култура като къмъ народъ, чийто майчинъ езикъ приеха и усвоиха като свой езикъ.

Това азъ вече чувствувахъ и виждахъ и непосредствено около менъ. На училищната скамейка имахъ вече съкласници евреи, които съ нищо не падаха по-доле отъ другаритѣ си българи. Нѣщо повече, нѣкои отъ тѣхъ се очертаваха като първи между равни. Съкласникътъ ми Морено Грасияни често пѣти бѣше центъръ на нашитѣ младежки веселия и забавни игри, а другиятъ ми съкласникъ Аврамъ Таджеръ стоеше начело съ успѣха си по литература и български езикъ. Тѣ и двамата — не поменавамъ за други — достигнаха до чина полковникъ и убеденъ съмъ напълно, че както единиятъ така и другиятъ иматъ право да бждатъ горди съ своето безукорно военно минало и своитѣ чисти чувства на вѣрни синове на България.

А животътъ ми отъ тия далечни години насамъ ми даде възможность да опозная и много други евреи работници и търговци, занаятчи и войници, бедни и богати, учени и неучи, нѣмамъ никакъ основания да уважавамъ общо евреитѣ по-малко отколкото следва да уважавамъ самитѣ си българи. Доставчикътъ на зеленчукъ, въ битността ми нѣкога на артелчикъ, който доставчикъ срѣщамъ сега прегърбавенъ старецъ съ кърпени бедни дрехи; поручикъ Палеолого съ който прекарахъ колѣно до колѣно на университетската скамейка въ Туринъ цѣли три години; четникътъ солунчанинъ Еадра, които най-добросъвѣстно и храбро е изпълнявалъ